

Overweging bij het professiefeest met als thema Onderstroom

Het is het heetste uur van de dag, De zon blikkert genadeloos boven de put van Jacob, de oudste en diepste put in Israel. Een groepje mannen arriveert bij deze put. Ze reizen te voet vanuit Jeruzalem in Judea terug naar huis naar Galilea, en zijn nu halverwege in Samaria. Ze zijn moe en verlangen naar water en brood. Ze gaan naar de stad Sichar brood kopen. Eén man blijft achter bij de put. Het is Jezus. De put reikt diep in de aarde, naar die onderstroom die niemand ziet, zeker niet in dor, droog land. Jezus heeft dorst, hij weet dat die onderstroom er is. Maar hij heeft geen emmer.

Deze put is niet zomaar een put, ze reikt ook diep in de onderstroom van het verleden, die het heden richting geeft. Het is de put van Jacob, voorvader van Joden en Samaritanen. Ze staat op gemeenschappelijke grond, de oergrond, de moederschoot van Israel. Maar de Joden en Samaritanen zijn in de loop der eeuwen van elkaar vervreemd geraakt door politieke en religieuze conflicten. Ze aanbidden dezelfde God, maar op twee verschillende plekken, de joden in de tempel van Jeruzalem en de Samaritanen op de berg Gerizim. Ze mijden elkaar als de pest, en toch stopt Jezus bij deze put. Niet zomaar een put dus, zoals alles in dit verhaal van Johannes niet zomaar is.

De put reikt ook tot diep in de ziel, de ziel van Jezus. Ze staat voor de goddelijke Bron van zijn verkondiging. de Blijde Boodschap van Gods liefde, de belofte van Gods Koninkrijk dichtbij. Maar Jezus lijkt stil gevallen. Is hij uitgeput? op zoek naar herbronning, naar hernieuwd contact met de Onderstroom? Weet hij niet welke richting te gaan? Hij zit en wacht.

Dan komt er uit die stad een Samaritaanse vrouw naar de put. Ook zij heeft dorst, maar zij heeft een kruik. Jezus doorbreekt het dubbele taboe voor een Joodse man en vraagt haar om water. De Samaritaanse toont compassie met zijn afhankelijkheid en zijn moed, want ze negeert hem niet. Integendeel: ze gaat meteen een laag dieper en stelt hem de netelige vraag naar hun relatie als Joodse man en Samaritaanse vrouw. Ook zij neemt een risico, want ook zij hoort dit niet te doen. Op zijn beurt heeft Jezus compassie met haar kwetsbaarheid. Hij erkent haar als gelijkwaardige gesprekspartner en verdiept hun relatie

naar de spirituele laag, door over de gave van God te beginnen, het levende altijd durende water. Hij vermoedt blijkbaar dat zij weet van die onderstroom.

Zo ontspint zich een prachtig leergesprek. En dat is geen gesprek waarin een leraar zijn alwetende kennis overdraagt aan een leerlinge die nog niet zover is. Het wordt een persoonlijke, intieme ontmoeting, waarin beiden vraag voor vraag en antwoord voor antwoord elkaar naderen, en afdalen naar wat stroomt onder het dagelijkse leven, ‘naar wat zin en richting geeft op elk gebied’. (Stef Bos)

Zo komt wat door cultuur en religie vastgeroest, verstarde en verboden is door deze twee grensgangers weer in beweging, het gaat sprankelen en borrelen daar bij de put!

Dan wordt bijv. helder dat het antwoord op de vraag waar God woont niet ...of...of is. De Waarheid is niet of zwart of wit, ook al is dat voor onze dominicaanse beweging een grote verleiding. En de Geest waait waarheen Zij wil en is ons altijd vooruit. Beide zijn overal te vinden, ook waar je het niet verwacht. Gevangenissen bijv. en bevrijdingsfestivals, gesloten afdelingen en social media, pelgrimsroutes en asielboten, ministeries en stadstuinen, EHBO-afdelingen, buurtcentra, onderwijs, flatportieken, archieven en speelplaatsen; om maar eens een paar plekken te noemen waar je dominicaans geïnspireerde mensen tegen het lijf kunt lopen. Te midden dus van onze woelige en tegelijk wondere wereld kun je de ware Geest en de geestelijke Waarheid ontdekken.

De Samaritaanse ontdekt stap voor stap wie ze voor zich heeft. Eerst een onbekende joodse man, dan iemand groter dan vader Jacob, dan een profeet. En als zij vervolgens zelf over de Christus de Messias de Redder begint, pas dan zegt Jezus -voor het eerst in het evangelie van Johannes – Ik ben het, die met jou spreekt. En zij gelooft hem, meteen. Iemand die alles weet wat zij heeft gedaan, ook dat zij 5 mannen heeft gehad en dat haar huidige man niet de hare is, dat moet de Christus zijn, toch? Er is heel wat stereotype onzin geschreven over wat haar onthulling over die 5 mannen zou betekenen. Zelf bespeur ik in die woorden een onderstroom, van een diep menselijk verlangen. Om helemaal gekend te zijn met je talenten en je schaduwkanten, om aanvaard te worden zoals je bent en doet, bevrijd

van oordelen en vooroordelen. Als een mens je herkent in je dorst naar anders en dieper; en je aanneemt zoals je bent, dat ook jij levend water in jou meedraagt, zoals Jezus het de Samaritaanse zegt. dan moet hij - of zij- wel de Christus zijn, toch? Precies het feit dat Jezus met haar – vrouw, vreemdeling, afvallige, – spreekt, is dat niet het bewijs dat hij de Redder is?

Maar het omgekeerde is ook waar: de Samaritaanse is degene die dwars door culturele codes en religieuze wetten heen als eerste ziet wie Jezus is, de Christus de Messias, die zichzelf als een andere bron openbaart dan die van Jacob, een nooit ophoudt te stromen.

En als dat altijddurende water eenmaal in de Samaritaanse naar bovenkomt, weet ze meteen de richting van haar leven. Ze keert zich om en gaat terug naar haar eigen mensen. En dat zij dan haar kruik bij de put achterlaat is, u zult het inmiddels wel snappen, niet zomaar. Die heeft ze niet meer nodig. Ze wordt zelf een kruik waarmee ze levend water put uit die onderstroom, voor ieder die ernaar op zoek is. Ze wordt een apostel en verkondigt wat en wie haar overkomen is. Haar stadgenoten nodigen Jezus daarop uit in hun midden en bevestigen hem als Redder van de wereld. Hij blijft er twee dagen voordat hij op de derde dag weer verder trekt. De derde dag? Is dat niet opstandingstaal ? Blijkbaar komt ook Jezus te midden van die ‘’afvalligen’’ opnieuw tot leven?

De Samaritaanse vrouw heeft geen naam, maar ze is niet zomaar een vrouw. Ze is al die vrouwen die elke dag zorg hebben om water, in gebieden die veranderen in woestijnen, in conflictgebieden en frontlinies. Zij vertegenwoordigt de dissidenten en buitenstaanders, de mensen die er niet bij horen, die niet zuiver in de leer zijn. Ze spiegelt ook ons, in onze samenleving, die beseffen dat de golven van de dagen, de dagen van het jaar ons zo vaak zomaar meeslepen. Citaat op mijn prikbord: “We zijn zo bezig om ergens te komen dat we vergeten stil te staan bij de vraag waar we eigenlijk heen willen”. Velen hebben dorst en zijn met of zonder kruik op zoek naar een diepe put, een sprankelende bron, een verborgen stroompje.

En bij die velen, daar horen wij ook bij, dominicanen, niet-dominicanen en wat daar tussen zit. En laten wij, leden van de Dominicaanse familie, niet in de verleiding komen dat wij degenen zijn die aan anderen de gave Gods, het levengevende water kunnen aanbieden. Dat kan alleen Christus zelf. En we weten nu waar we die zoeken moeten. Hij zit bij de put en wacht op ieder die ook dorst heeft.

Dorry de Beijer

Professiefeest DLN,
Utrecht, 29 oktober 2017

Bronnen:

*Riëtte Beurmanjer en Maria de Groot, Twee emmers water halen. Vrouwen lezen het Johannes-evangelie, Holland, Haarlem, 1982.

*Maria de Groot, Messiaanse ikonen. Een vrouwenstudie naar het evangelie naar Johannes. Kok, Kampen, 1988.

*Frédéric Lenoir, De filosofie van Christus, Ten Have, Utrecht, 2008.

*Jan Nieuwenhuis, Johannes de Ziener. Het evangelie, de brieven en de openbaring. Kok, Kampen, 2004.

*Sjef van Tilburg, Johannes. KBS/VBS, Boxtel/Leuven, 1988.